

Primarna zdravstvena zaštita
utemeljena na konceptu porodične
medicine

*Prim.Mr.sci.dr.med.Melida
Hasanagić, spec PM*

Djelokrug predavanja:

- Principi primarne zdravstvene zaštite;
- Pojam obiteljske medicine;
- Sastav tima obiteljske medicine (OM);
- Djelokrug rada tima OM;
- Registracija pacijenata i financijske motivacije za rad tima OM;
- Upravljanje praksom OM;
- Upravljanje promjenama u sistemu zdravstvene zaštite u kontekstu reforme PZZ.

Principi primarne zdravstvene zaštite

Svjetska zdravstvena organizacija

Primarna zaštita ili primarna medicinska zaštita

- Usluge medicinske zaštite pružene u prvom kontaktu od strane nespecijaliziranog osoblja, općenito u ambulantnim prostorima.
- Često se zamjenjuje sa pojmom primarne zdravstvene zaštite.
- Veličina gravitirajuće populacije: 2.000 – 50.000 stanovnika

Primarna zdravstvena zaštita

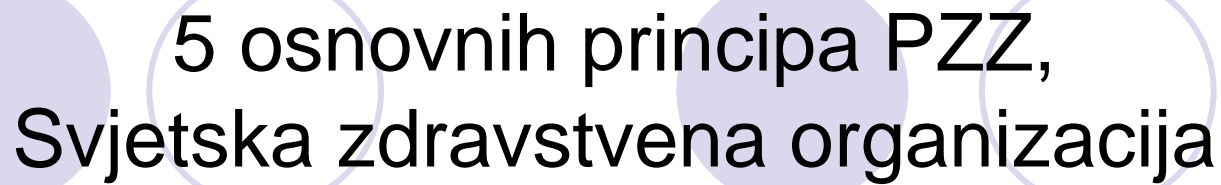
- Esencijalna zdravstvena zaštita učinjena pristupačnom po cijeni koju zemlja i društvo mogu priuštiti, uz metode koje su praktične, naučno i socijalno prihvaćene.

Od primarne medicinske do primarne zdravstvene zaštite

KONVENCIONALNI FOKUS	NOVI FOKUS
Bolest	Zdravlje
Terapija	Prevenција i zaštita
KONVENCIONALNI SADRŽAJ	NOVI SADRŽAJ
Tretman	Promocija zdravlja
Epizodična zaštita	Kontinuirana zaštita
Specifični problemi	Sveobuhvatna zaštita

Od primarne medicinske do primarne zdravstvene zaštite

KONVENCIONALNA ORGANIZACIJA	NOVA ORGANIZACIJA
Specijalisti	Liječnici opće prakse
Liječnici	Grupe drugog osoblja
Pojedinačna praksa	Tim
KONVENCIONALNA ODGOVORNOST	NOVA ODGOVORNOST
Usamljen zdravstveni sektor	Intersektorska saradnja
Dominacija profesije	Učešće zajednice
Pasivan prijem	Sopstvena odgovornost

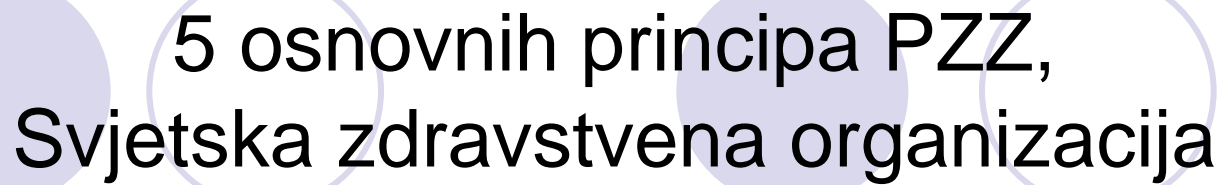

5 osnovnih principa PZZ, Svjetska zdravstvena organizacija

- Pravičnost;
- Univerzalna pokrivenost sa osnovnim uslugama;
- Multisektorski pristup;
- Uključivanje zajednice;
- Promocija zdravlja.

5 osnovnih principa PZZ, Svjetska zdravstvena organizacija

- Obaveza na **PRAVIČNOST** u distribuciji sredstava za zdravlje i zdravstvenu zaštitu;
- **UNIVERZALNA POKRIVENOST** populacije sa osnovnim preventivnim i kurativnim uslugama koje promoviraju zdravlje ili kontroliraju bolest;
- **MULTISEKTORSKI PRISTUP** koji uvažava značaj edukacije, ishrane, sanitacije i drugih faktora okoliša, kao i globalnog socio-ekonomskog razvoja u zdravlju i bolesti;

5 osnovnih principa PZZ, Svjetska zdravstvena organizacija

- Promocija **UKLJUČIVANJA ZAJEDNICE** u zdravstvene aktivnosti radi značaja ovlaštenja zajednice za dugoročni socijalni razvoj;
- Naglasak na **PROMOCIJI ZDRAVLJA**, a ne jedino na odsustvu bolesti.

Aktivna zdravstvena zaštita vs. zdravstvene potrebe

- **Aktivna zdravstvena zaštita** obuhvata zdravstvene mjere koje je nužno preduzimati od strane društva i zdravstvene službe u organiziranom obliku u zaštiti zdravlja stanovništva.
- Ove mjere podrazumijevaju **promociju zdravlja, specifičnu prevenciju i rano otkrivanje bolesti.**
- Sinonim za pojam **zdravstvenih potreba.**

Pasivna zdravstvena zaštita vs. zdravstveni zahtjevi

- Pod **pasivnom zdravstvenom zaštitom** podrazumijeva se zaštita zdravlja u svim slučajevima kada se pojedinci obraćaju zdravstvenim institucijama radi rješavanja svojih zdravstvenih problema.
- Sinonim za pojam zdravstvenih **zahtjeva**.

Ciljevi reforme PZZ u BiH

- Dostupnost zdravstvene zaštite
- Univerzalna pokrivenost populacije sa osnovnim uslugama
- Efektivnost i efikasnost usluga
- Zdravstvena zaštita orijentirana ka zajednici
- Preventivno-promotivni koncept zdravstvene zaštite
- Uloga “vratara”

The slide features a decorative arrangement of six circles. Three circles are arranged in a horizontal row at the top, and three are arranged in a horizontal row at the bottom. The top row consists of one white circle with a light purple outline on the left, and two solid light purple circles on the right. The bottom row consists of two solid light purple circles on the left, and one white circle with a light purple outline on the right. The text is centered horizontally between these two rows.

Pojam obiteljske medicine

Evropske definicije - Wonca

Sastav tima obiteljske medicine

- Individualna liječnička praksa
- Timski pristup

Sastav tima obiteljske medicine u BiH

- Liječnik obiteljske medicine (doktor medicine sa edukacijom iz OM, specijalista obiteljske medicine, specijalista druge grane medicine)
- Medicinska sestra obiteljske medicine (VŠ ili posebno educirana SSS – patronažna sestra)
- Medicinska sestra u ambulanti (educirana za rad po principima obiteljske medicine)

Fleksibilnost u sastavu tima OM u urbanoj sredini

- Liječnik obiteljske medicine
- Medicinska sestra u ambulanti
- $\frac{1}{2}$ patronažne sestre (na 2 tima po 1 patronažna sestra)

Djelokrug rada tima obiteljske medicine

“Opis posla”

Sadržaj rada liječnika OM

- Radi u ordinaciji, kao i u zajednici, za populaciju registriranih građana / pacijenata
- Organizira i upravlja radom tima
- Odgovoran je za pružanje kontinuirane zdravstvene zaštite svakog pojedinca u porodici
- Dijagnosticira i liječi akutna i kronična oboljenja

Sadržaj rada liječnika OM

- Vodi medicinsku dokumentaciju putem dnevne i tekuće evidencije
- Organizira i provodi promociju zdravlja svih pacijenata
- Provodi zdravstvenu edukaciju populacije o zdravim stilovima života, te daje smjernice obiteljskoj medicinskoj sestri
- Brine o racionalnom propisivanju lijekova

Sadržaj rada liječnika OM

- Putem ankete evaluira zadovoljstvo pacijenata uslugama
- Koordinira rad sa specijalističkim službama, bolnicom, hitnom pomoći
- Definiira zdravstveni i socijalni profil obitelji (socijalno-medicinska dijagnostika) i priprema godišnji program rada TOM
- Provodi multisektorsku suradnju

Upravljanje praksom obiteljske medicine

- menadžer tima
- fond zdravstvenog osiguranja

Godišnji program rada tima OM

- Predstavlja dokument na osnovu kojeg liječnik obiteljske medicine sklapa prospektivni ugovor sa fondom zdravstvenog osiguranja o obimu usluga za svoju populaciju registriranih pacijenata.
- Godišnji program rada tima OM mora biti prilog ugovoru sa fondom zdravstvenog osiguranja.

“Indikatori izvedbe”

- Broj preventivnih usluga;
- Broj kućnih i patronažnih posjeta;
- Broj uputnica:
  - specijalisti, u laboratorij, u bolnicu;
- Broj propisanih lijekova.

Upravljanje promjenama u sistemu zdravstvene zaštite u kontekstu reforme PZZ

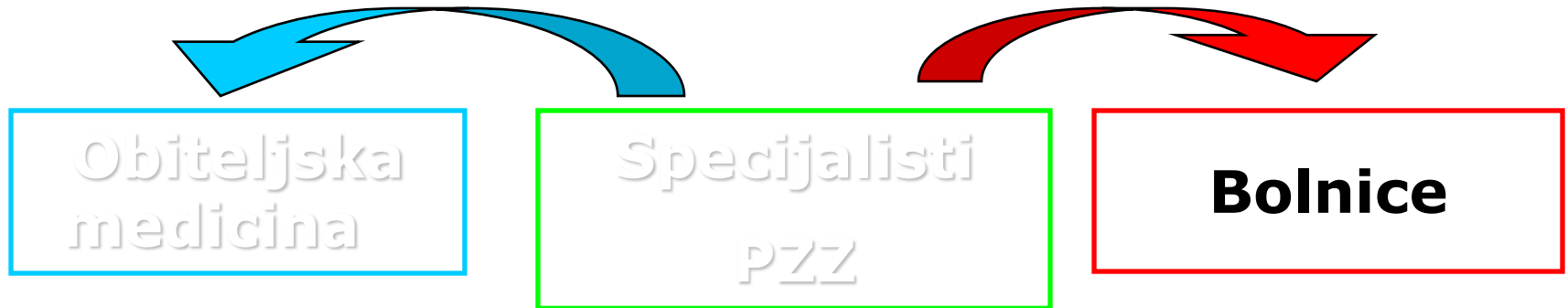
“Change management”

Ko se može baviti obiteljskom medicinom ?

- Specijalisti obiteljske medicine
- “Izabrani liječnici” – proces re-edukacije

Preraspodjela kadra

Obiteljska
medicina

Specijalisti
PZZ

Bolnice

Privatna praksa
(kapitacija
niže participacije)

Javni sektor
(sistem plaća)

- Visoke participacije
- Povećanje plaća
- Interni sistem nagrađivanja prema radu
- Stručna i znanstvena karijera
- Rad u privatnom sektoru

OM dugoročno smanjuje ukupne troškove
zdravstvene zaštite !

- Smanjenje korištenja bolničkih kapaciteta;
- Smanjenje broja specijalističkih konsultacija, laboratorijskih pretraga i RTG;
- Racionalno propisivanje lijekova

Direktni troškovi OM su inicijalno veći !

- Inicijalna ulaganja u ambulante OM: prostor, oprema, edukacija kadra !
- Broj pregleda u ambulantama OM se povećava u prvim mjesecima rada, a kasnije opada (25 dnevno) !

OM ima pozitivan uticaj na zdravlje stanovništva !

- Promocija zdravog stila življenja;
- Prevencija i rano otkrivanje bolesti;
- Participacija zajednice i obitelji;
- Promocija intersektorske saradnje

Aplikativni softwer za timove OM

- Zdravstveni karton pacijenta
- Baza podataka desete ICD
- Baza podataka o pozitivnoj listi lijekova (ATC klasifikacija)
- Sistem zakazivanja pregleda
- Modul za računovodstvo (usluge, lijekovi, snabdijevanje / skladište)
- Modul za izvještavanje (ZJZ, ZZO)
- Modul za održavanje i “updating” aplikacije

Evaluacija učinkovitosti PZZ “Primary Care Score”

- 11 indikatora -

“Primary Care Score” - Hrvatska

- 1. Organizacija;** mreža domova zdravlja / grupnih praksi: 2 – ravnomjerno raspoređena; 1 – postoji djelimično; 0 – ne postoji
- 2. Tip liječnika:** 2 – LOM; 1 – specijalnosti PZZ; 0 – ostali specijalisti
- 3. Finansijska dostupnost:** 2 – nacionalno ili obavezno osiguranje; 1 – ostala osiguranja; 0 – individualna / privatna / neosigurani

“Primary Care Score” - Hrvatska

4. **% kliničkih specijalista:** 2 – manje od 50%; 1 – od 50 – 75%; 0 – više od 75%
5. **Odnos plaća LOM u PZZ / specijalisti:** 2 – 0,9:1; 1 – 0,8:1; 0 – manje od 0,8:1
6. **Sistem upućivanja:** 2 – postoji i obavezan je; 1 – postoji, ali ga je moguće izbjeći; 0 – ne postoji

“Primary Care Score” - Hrvatska

7. **Kontinuitet / longitudinalnost:** 2 – postoji, obavezno je; 1 – postoji, ali je moguće izbjeći; 0 – ne postoji
8. **Sveobuhvatnost (preventiva + kurativa):** 2 – postoji (LOM); 1 – djelimično; 0 – ne postoji

“Primary Care Score” - Hrvatska

- 9. Koordinacija sa SZZ:** 2 – čvrsto definirana pravila koja se primjenjuju u praksi; 1 – postoje pravila, ali ih je moguće izbjeći; 0 – ne postoje
- 10. Obiteljska zaštita:** 2 – cijela obitelj kod jednog liječnika; 1 – djelimično; 0 – nema obiteljske zaštite

Međunarodna komparacija indeksa PZZ

- Velika Britanija = 1,7
- Nizozemska, Danska, Finska = 1,5
- Španija = 1,4
- Švedska i Kanada = 1,2
- Australija = 1,1
- Belgija = 0,8
- Njemačka = 0,5
- SAD = 0,2
- **Hrvatska = 0,8**

Međunarodne studije

- Starfield B, Shi L.: Policy relevant determinants of health: an international perspective. *Health Policy*, 2002; 60: 201-218.
- Macinko J., Starfield B., Shi L.: The contribution of primary care systems to health outcomes within OECD countries, 1970-1998 *HSR*, 2003; 38(3): 831-865.

Broj liječnika u PZZ / 10.000 st

- Gulliford, 2002, 2004 – UK

- Veći broj LOM – manji opći i specifični mortaliteti za dob 15-64 godine;

- Povećanje broja LOM za 15-20% - smanjenje mortaliteta za 6%;

- Veći broj LOM – manja hospitalizacija zbog akutnih bolesti, manje maloljetničkih trudnoća